

JONG
LEREN

stichting
confessioneel
onderwijs

JL.nu

december 2019

PERSONEELSBLAD VAN STICHTING JONG LEREN

IKC Triade
Duurzaam gebouw,
duurzaam onderwijs
Hoe ga jij om met afvalscheiding?
Duurzaam omgaan met je eigen
energie

Werken aan duurzame scholen

Wij kunnen er niet omheen; duurzamer leven en werken wordt steeds belangrijker. In het onderwijs sijpelt deze gedachte ook door. We zien al veel goede voorbeelden die de duurzaamheidsgedachte in zich hebben. In deze JL.nu een inspirerende selectie.

Dat brengt ons bij de vraag: hoe duurzaam is het om vier keer per jaar een papieren magazine op de deurmat te ontvangen. Tja, niet erg duurzaam, maar wel superbelangrijk om een gevoel van gezamenlijkheid te behouden. Bovendien een goede manier om kennis te delen en van elkaar te leren - een van de kerngedachten uit onze missie. We hopen in 2020 dan ook weer op jullie enthousiaste bijdragen te kunnen rekenen.

En ben je benieuwd wie deze editie de cover siert? Dat is Benjamin. Vol trots showt hij - voor een 'kerstboom' - zijn tekening, waarmee hij de kerstkaart-tekenwedstrijd voor de onderbouw heeft gewonnen. Hij en Ronja (winnaar bovenbouw) hebben de kerstgedachte heel mooi in beeld gebracht.

Wij wensen iedereen fijne feestdagen en een gezond én duurzaam nieuw jaar!

JOHN
PAUL
SYTSKE

Korte berichten

Op weg naar 'energieneutrale' scholen!

De eerste stappen zijn gezet. De Ark (H) is nu elektra-neutraal door plaatsing van 106 Photo Voltaic (PV) panelen. Afgelopen maand is de Theresiaschool van 78 PV panelen voorzien. De twee Antoniuscholen maken al langere tijd gebruik van zonne-energie. De Reiger is sinds anderhalf jaar bijna elektra-neutraal. De komende periode worden De Tweemaster, Bommelstein/De Ark (NV) en de Aloysiuschool van PV panelen voorzien.

Stakingsdag goed benut

Wat is er veel gebeurd rondom de onderwijsstaking van 6 november! 22 van de 26 scholen waren gesloten voor hun leerlingen en ouders. Maar open of niet, de dag werd goed besteed. Zo werden er gesprekken gevoerd met burgemeesters en gaven gemeenteraadsleden gastlessen. Op sommige scholen mochten kinderen deze dag zelf het programma bepalen. Het bleek ook een goede dag om met elkaar pannenkoeken te eten of te ontbijten tijdens een goed gesprek. Er werden brieven en tekeningen gepost naar de minister en in een woonzorgcentrum werden de handen uit de mouwen gestoken. Ook de media doken erop. Zo werden gesprekken via de radio uitgezonden en verschenen leerkrachten in praatprogramma's. Een hilarische, maar serieuze vlog bleek ook een manier om met deze stakingsdag om te gaan.

7 vragen aan...

Barbara van Kampen

leerkracht en
leescoördinator,
De Franciscus (Bennebroek)

1. Wat was je eerste (bij)baan?

Toen ik nog op de toeristische opleiding zat, werkte ik 's avonds, 's nachts en in het weekend als grondstewardess op Schiphol.

2. Wie was je favoriete leraar en waarom?

Juf Marit, mijn leraar in groep 3 en 4. Ik herinner me haar als een heel lieve, enthousiaste en gezellige juf. We gingen toen nog tussen de middag thuis eten en ze kwam vaak bij ons lunchen.

3. Van welke sociale media maak je gebruik?

Colofon

JL.nu is een uitgave van Stichting Jong Leren. **Concept en realisatie:** TextArt, Heerhugowaard. **Redactie:** Heleen Broerse, Paul Bronstring, Esther van Dokkum, Sytske Feenstra, Alma Pereboom, Annette Schaak, Arthur Snaauw, Ria van der Scheer, John van Veen.

Fotografie: Esther van Dokkum, e.a. **Vormgeving:** Studio Martin Rasch, Opmeer.

Lisettes
web/apptip

<https://toogoodtogo.nl/nl>

Lisette Neijzen is ICT-medewerker bij Stichting Jong Leren. Op deze plek in JL.nu geeft zij iedere keer een interessante of leerzame web- of apptip.

In Nederland gooien we per persoon ongeveer 145 euro aan eten en drinken per jaar weg. Too Good To Go strijdt tegen voedselverspilling! Zij zijn een gezellige club van 'Waste Warriors' en geloven dat iedereen een verschil kan maken. Dankzij Too Good To Go zijn al miljoenen maaltijden gered! Houd je van lekker eten tegen een lage prijs? Wil je goede suggesties, ben je nieuwsgierig en zet je je graag in voor een goed doel? Dan is deze app ongetwijfeld iets voor jou!

De Ark (H) krijgt officieel vignet Noordwijkse Methode

Samen met de Viersprong in Wijchen heeft De Ark (H) als eerste school in Nederland dit vignet ontvangen. De Ark werkt nu voor het vijfde jaar met de methode die dankzij het gedreven team en de goede begeleiding van Frum van Egmond succesvol is uitgerold in de school. De kinderen genieten zichtbaar (met rode wangen...) van deze manier van onderwijs.

Met sociale media houd ik me helemaal niet bezig. Dat laat ik liever aan anderen over.

4. Waar mogen we jou voor wakker maken?

Voor een gezellig samenzijn met mijn gezin, familie en vrienden!

5. Waar haal jij je inspiratie vandaan?

Ik lees veel vaktijdschriften en onderwijsinhoudelijke boeken. En op Pinterest zijn veel leuke ideeën te vinden. Verder haal ik natuurlijk veel inspiratie uit mijn collega's!

6. Welke onderwijsinnovatie verrast jou?

Op De Franciscus houden we wel van innovaties, mits goed onderbouwd. En graag in doorgaande lijnen van onderbouw tot bovenbouw, aansluitend bij onze missie en visie! Onlangs zijn we

met het team aan de slag gegaan met allerlei techniekmaterialen, zoals de Makey Makey, de WeDo-robot van Lego en Spektro. Superleuk! Ook werken we nu een aantal jaren thematisch met behulp van VierKeerWijzer. De kinderen zijn daardoor enorm gemotiveerd en enthousiast.

7. Wat weten veel mensen niet van jou?

We hebben met De Franciscus meegedaan met de First Lego League. Wat een gaaf en groot project! Met een groep van tien kinderen uit de groepen 6, 7 en 8 hebben we de Mindstorm-robot van Lego geprogrammeerd, een school van de toekomst ontworpen en onderdelen als zonnepanelen geprint met de 3D-printer! Van dit project heb ik zelf ook weer veel geleerd!

Danne en Jolijn

leerlingen groep 7,
De Polderrakkers

Even Appen met

Jullie stonden laatst op Facebook en in de krant. Waarom?

Danne: Vorig jaar waren al onze afvalgrijpers kapot en toen konden we ons schoolplein niet meer goed schoonmaken. Onze juf van groep 6 opperde de gemeente hierover een brief te sturen.

En hebben jullie dat gedaan?

Jolijn: Ja, samen met de leerlingenraad. Inmiddels zitten we in groep 7 en hebben we van Meerlanden 5 nieuwe grijpers gekregen! We waren heel blij en hebben toen in alle klassen mogen uitleggen hoe je zo'n grijper moet gebruiken. Bijvoorbeeld dat je er geen zand mee mag scheppen. Ook moet je altijd toestemming vragen om een grijper te gebruiken en hem weer netjes terugbrengen.

Brengt iedereen de grijper ook braaf terug?

Danne: Nee, niet altijd. Laatst waren we ze kwijt. Dat vonden we heel vervelend, zeker omdat ze net nieuw zijn. En pas na heel lang zoeken in alle bosjes en hoeken vonden we ze gelukkig bij de burens, op de Antoniuschool.

Waarom vinden jullie die grijpers zo belangrijk?

Jolijn: Op ons plein lopen na school vaak hangjongeren die veel rommel achterlaten. We willen ons plein schoon houden en vinden het niet fijn als er plastic pakjes of blikjes in de natuur achterblijven.

Gezonde Scholen: Meer dan verantwoord voedsel

Bij het horen van ‘Gezonde School’ denken veel mensen aan voeding en vooral aan wat er dan allemaal niet mag. Dat het predicaat meer inhoudt dan enkel verantwoord eten en drinken, weten inmiddels alle betrokkenen bij De Kameleon in Zwanenburg en de Antoniussschool (K) in Nieuw-Vennep.

In november reikte de wethouder van Nieuw-Vennep het vignet voor ‘Bewegen en Sport’ uit aan de Antoniussschool. Op De Kameleon hebben ze maar liefst drie vignettes: voor voeding en gezondheid, bewegen en sport en sinds dit schooljaar ook voor welbevinden. Zo’n vignet heeft een geldigheidsduur van 3 jaar en er kan een audit komen om te kijken of men zich aan de regels houdt. Een gezonde school ben je dus niet zomaar!

Meerdere gezondheidsthema’s

Om het vignet ‘Gezonde School’ te krijgen, kan een school zijn eigen prioriteit stellen en kiezen voor bewegen en sport, welbevinden, relaties en seksualiteit, roken en alcohol, milieu en natuur, mediawijsheid en ook voeding. Tessa de Vries, leerkracht en voedingscoach, vertelt dat op de Antoniussschool bewust is gekozen voor bewegen en sport. “Iedereen vindt dat leuk en iedereen staat erachter. Voeding wil men vaker zelf bepalen.” Nadat de keus was gemaakt, werd eerst gekeken wat men al deed. En na die inventarisatie was duidelijk waar aan gewerkt moest worden.

Bewegend Leren

Drie keer per week 45 minuten bewegen is de 'regel'. Naast twee gymlessen door de vakleerkracht, zijn de leerkrachten dus zelf ook verantwoordelijk voor het bewegen tijdens hun lessen. Daarom hebben beide teams zich gefocust op het bewegend leren, zoals het letterhinkelen en de tafeljogga van Gynzy. Ook de Daily Mile wordt op beide scholen toegepast: rondjes rennen om de school. "Belangrijk is het", meent Tessa, "dat de leerkracht kiest voor wat bij hem/haar en de groep past. En dat je het vooral simpel houdt."

Begeleid buitenspelen

Om het sporten tijdens en na schooltijd te stimuleren, werken de Antoniuschool en De Kameleon samen met Sportservice Haarlemmermeer. Zo komen er tijdens pauzes buitenspelcoaches op school om sportlessen te geven. Ook zorgen zij voor het nodige materiaal. In de nieuwsbrief wordt reclame gemaakt voor de Sportpas waarmee kinderen na schooltijd gratis kunnen sporten. En vooral het positieve effect van bewegen op het leren wordt genoemd. Trainers van sportclubs laten tijdens de gymlessen kinderen met diverse sporten kennismaken. Op de Antoniuschool zijn al handbal- en danslessen gegeven, zijn de bovenbouwleerlingen op bezoek geweest bij een kickboks school en kregen zij zelfs les in de vechtsport Krav Maga. Subsidie maakt dit allemaal mogelijk. Op De Kameleon wordt eveneens aan alle groepen buitenspellessen gegeven. Een vaste spelcoach leidt bovendien leerlingen uit groep 7 en 8 op tot pleinwachtcoach. Het is de bedoeling dat deze leerlingen steeds verschillende spellen promoten. Extra aandacht wordt dan besteed aan het Spel van de Week uit het Lekker-Fit programma, een lessenserie over een gezonde levensstijl.

Gezonde voeding

Op De Kameleon hebben ze ervoor gekozen als eerste het vignet 'Gezonde Voeding' te halen. Vanwege de fusie werden ouders gevraagd samen met de leraren de koers van de school te bepalen. "Wanneer je ouders erbij betreft", vertelt directeur Wendy Veldhuizen, "ondervind je geen weerstand en wordt het een gezamenlijk doel." Wel hebben zij het gezond eten stapsgewijs ingevoerd. Het eerste jaar begonnen zij met 3 keer per week water drinken en fruit en groente als pauzehap. Het jaar daarop breidden zij dit uit naar vijf dagen. Een groot deel van het jaar krijgen de kinderen bovendien groente en fruit via het Europese programma 'EU Schoolfruit'. Bij verjaardagen wordt gevraagd de traktaties zoveel mogelijk gezond te houden. De Kameleon beschikt bovendien over een moestuin en in de ateliers krijgen de kinderen gezonde kook- en smaaklessen.

Welbevinden

De Kameleon kreeg dit schooljaar het vignet 'Welbevinden' en voor de Antoniuschool is dit de volgende stap. De Kameleon werkt met de Kanjertraining en er worden wekelijks twee lessen gegeven. Om inzicht te krijgen in het welbevinden van de leerlingen vullen de kinderen vanaf groep 5 een vragenlijst in. En vanaf groep 3 is men dit schooljaar gestart met de kind-ouder-leerkracht gesprekken. Vier keer per jaar spreken zij over het welbevinden in de groep, de vorderingen en de doelen van de kinderen. En natuurlijk zijn er lessen mediawijsheid en seksuele voorlichting. Zo voldoen zij aan alle eisen voor het vignet 'welbevinden'.

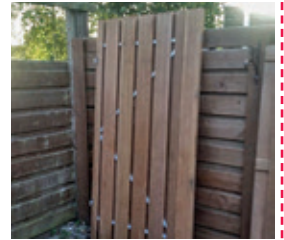

John Kreeftmeijer werkt al 7 jaar als conciërge op verschillende scholen van Jong Leren. Sinds dit schooljaar 2 dagen bij IKC Triade en 3 op De Tweemaster.

Dit was zijn week!

Maandag

Er komt altijd wel een vraag om hulp. Zo ook deze week. Een schutting zetten doe je namelijk niet alleen. Een paar helpende handen van John en hij staat.

Dinsdag

John heeft vele taken. Hier wordt de aula van De Tweemaster opnieuw ingericht. Hij heeft geholpen met het schilderwerk. Het is ook een mooie werkplek voor de kinderen. John is trots op het resultaat.

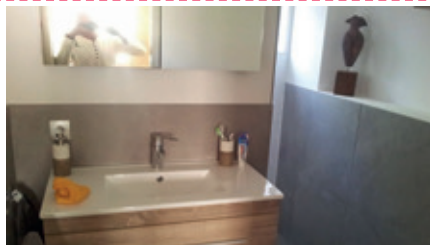
Woensdag

Op woensdag werd er gestaakt. John staakte mee. De Tweemaster verzorgde de actie 'De minister bakt er niets van'. Er werden pannenkoeken gebakken voor iedereen die langs kwam.

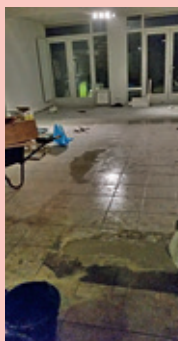
Donderdag

Donderdag, maar ook dinsdag, is het tijd voor sport. John tafeltennist. Op dinsdag traint hij en op donderdag zijn de wedstrijden in Haarlem, Hoofddorp, of Heemstede.

Vrijdag

Trots op wat je maakt: dus even een selfie bij een mooie badkamer. Goed kijken: hij is het echt!

Zaterdag

John helpt graag familie en vrienden met klussen. Ook thuis is hij altijd bezig. Hier het resultaat van de keuken: voor en na.

Zondag

Zondag kookt John voor zijn vrouw en hemzelf. Koken is zijn hobby. Hij is gek op allerlei uiteenlopende recepten. Eet smakelijk!

“Ons natuurplein daagt kinderen veel meer uit in hun spel”

De Sint Franciscus in Haarlemmerliede ligt op een uniek plekje: midden in het groen, aan de Lie en toch vlakbij een grote stad. En nu is het schoolplein ook nog aangepast en geheel in overstemming met de groene omgeving: het natuurplein. De leerkrachten Yvonne, Trude, Sanne en Sophie vertellen erover.

Hoe kwamen jullie op dit idee?

“We hadden een schoolplein met tegels en in het midden een vak met doelen voor het voetballen. Het voetbalveld lag dus heel centraal en daardoor bleef er weinig ruimte over voor andere spellen. Dat betekende dat kinderen zich verveelden en dat leidde tot conflicten op het plein. We hebben toen aan de kinderen gevraagd wat zij misten. Door inbreng van de kinderen, hun ouders en de leerkrachten ontstond het plan om een natuurplein in te richten. Trude had al eens een wens ingediend bij de Dekamarkt voor meer natuur op het kleuterplein. En omdat die wens de meeste stemmen kreeg van de klanten, ontvingen we 1000 euro. Dat was eigenlijk de eerste stap.”

Hoe hebben jullie het verder aangepakt?

“Allereerst hebben ouders de tegels van het plein verwijderd. Daar waren zij een hele zaterdag mee bezig. Voor het ontwerp en de uitvoering hebben we de hulp van een hoveniersbedrijf ingeroepen. Nu hebben we een wilgentunnel, een berg, een liggende klimboom en een afgeschermd veldje om te voetballen. Een ouder heeft de muurschilderingen aangepast: een koe, een schaap en ook nog een keeper. En van de verwijderde tegels is een bank gemaakt.”

Daar hing natuurlijk wel een prijskaartje aan.

“Ja, om alles te bekostigen is een sponsoractie georganiseerd: de kinderen schaatsten voor dit bijzondere doel. De ouderraad en de medezeggenschapsraad hebben diverse bedrijven om steun gevraagd en ook het Schipholfonds aangeschreven.”

Zijn de kinderen en ook jullie tevreden over het resultaat?

“Ja, het plein wordt nu goed gebruikt en je ziet veel meer variatie in het spel van de kinderen: ze doen verstoppertje, spelen ‘10 tellen in de rimboe’ en bedenken steeds weer iets anders. Wij leerkrachten gebruiken het plein ook vaker. We geven soms zittend aan de picknicktafels instructie, gebruiken het plein bij bewegend leren en laten onze lessen aansluiten bij wat de natuur ons toont: we geven spontaan een les over insecten, over een kikker die rond de school springt of de visjes in de sloot. De kinderen dragen regelmatig zelf het onderwerp aan!”

Is het project nu klaar?

“Nee, nog niet helemaal. We willen de schooltuin uitbreiden zodat we meer producten kunnen verbouwen om samen te eten. Ook willen we meer ruimte rondom de school, zodat we van de voorkant buitenom naar de achterkant van de school kunnen. Onze droom is dieren op school te verzorgen. Bij de peuters en de naschoolse opvang is dat al mogelijk. We denken dan aan kippen, konijnen, cavia's en ook lammetjes rondom de school. Voor de opvang tijdens de vakanties is al een boerderij beschikbaar.”

Leren van elkaar zit 'm in de kleine dingen

LIDO
ODIT

Leren in
de organisatie

Op iedere school wordt op allerlei momenten van en met elkaar geleerd. Dit gebeurt in werkgroepen die zich over een onderwerp buigen of wanneer twee collega's samen een les voorbereiden. Je bent je er niet altijd even bewust van, maar ook dat is 'leren van en met elkaar'. Een aantal voorbeelden uitgelicht.

Leren In de Organisatie

Unitonderwijs op De Molenwerf

Op Kindcentrum De Molenwerf wordt gewerkt in units (Unit 1: groep 1 t/m 4, Unit 2: groep 5 t/m 8). Petra Weltevreden, coördinator Unit 1 en leerkracht groep 1/2 vertelt hoe dit werkt:

"Leerlingen krijgen hoofdzakelijk in kleine groepen instructie en in de grote groep gaan we vooral uit van samen werken en samen leren. Zo kan het voorkomen dat een leerling uit groep 4 een kleuter helpt tijdens het speelleermoment.

De leerkrachten in de units werken nauw samen, stemmen de lessen af en wisselen ervaringen uit. Zo bereiden we tijdens de unitvergadering de thema's samen voor. Hierbij zijn de leerlijnen uit de methode of Digikeuzebord leidend. We maken gebruik van elkaars kwaliteiten. Zo vullen we elkaar aan en ieders kwaliteiten komen in onze unit ten goede aan alle kinderen. Iedere leerkracht geeft les aan alle kinderen uit de unit. Op deze manier zijn we samen verantwoordelijk voor goed onderwijs. Samen weten we en bereiken we meer dan één!"

Molenwerf politie

De leerlingen van Unit 1 hebben een gevangenis en het politiebureau (inclusief kluis en een politiehond) nagebouwd. Deze hoek is in beweging; iedere week komt er iets bij. De kinderen zijn onder andere bezig met:

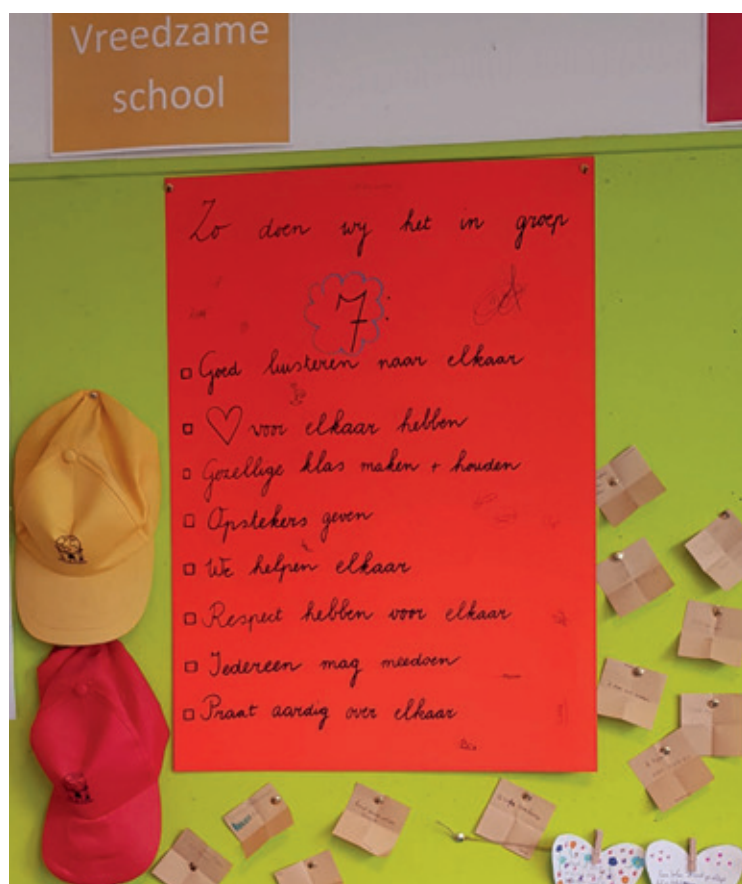
- het bijhouden van het aantal dagen gevangenis op het krijtbord
- het schrijven van een brief naar huis
- boetes uitschrijven
- op de kaart kijken welke route het handigst is om de boef op te sporen
- rollenspel met rollenkaartjes

'Hot or not' bij De Reiger

Tijdens iedere teamvergadering staat 'Hot or not' op de agenda; op basis van een actueel artikel wordt kort gediscussieerd. Iedereen mag een artikel inzenden. Het gaat vaak om prikkelende stellingen: Is doubleren zinvol? Continuïteit en je gezondheid, of Overgang tussen PO en VO. Directeur Kim Weidemann vertelt: "We besteden er ongeveer een kwartiertje aan. Dit resulteert meestal in een korte, soms pittige discussie. Er hoeft niet altijd een oplossing te zijn. Behalve dat het een leuke afwisseling is, geeft het ook een beeld wat er leeft of speelt op school."

Leerwanden van De Polderrakkers

Elke groep heeft naast het digibord de 'Doelen van de dag' hangen. Ook hangt ergens een Leerwand, gevuld met werk van kinderen die de doelen van de periode weergeven. "Tijdens een studiedag zijn we langs alle Leerwanden gelopen. Iedereen heeft geeltjes bij deze Leerwanden opgehangen met tips, tops of andere feedback", vertelt directeur Karin Koets. "Dit vond het hele team enorm inspirerend, omdat je met elkaar in gesprek komt over je aanpak. Dit bleek heel laagdrempelig. We hebben het niet gestructureerd, maar sommigen van ons laten nu soms spontaan een geeltje achter voor een collega."

Theresiaschool: Wie heeft het stokje?

Op de Theresiaschool in Bloemendaal is vorig jaar van elkaar geleerd via het Vreedzame School Stokje. Tijdens de introductie- en opleidingsperiode over het werken als Vreedzame School stond het uitwisselen van tips en ervaringen binnen het schoolteam centraal. Hierbij werd dit stokje geïntroduceerd; wie het stokje had, ging bij een collega in de klas kijken. Dit deed je als je groep bijvoorbeeld gymles had, zodat je bij een andere groep kon gaan zitten. Vervolgens kon je samen doorpraten over dit meekijk-moment en gaf je het stokje door aan de volgende collega. Ook tijdens de teamscholing werd hierover teruggekoppeld.

Meer weten? Kijk op www.jl.nu/LIDO of neem contact op met LIDO@jl.nu.

Koudwatervrees

Op het moment van het verschijnen van deze column, zijn wij in afwachting van een fijn kerstdiner. Ik ben blij dat ik de kerstvakantie ook weer 'gehaald' heb! Het is toch altijd een drukke tijd op onze scholen. Omdat dit nummer in het teken staat van duurzaamheid, wil ik graag nog even terugkomen op het feest met de Sint. Zonder me te verliezen, of verwikkeld te raken in een discussie over wat ik nou van piet vind (en ik vind er heus wat van, hoor!), heb ik eens gekeken naar de duurzame instelling van de oude baas.

Onze Sint is natuurlijk goed voor zijn mensen en er zijn doorstrommogelijkheden voor de verschillende pieten. Heb jij iets met planning, organiseren en delegeren? Dan is de functie van hoofdpiet een mooie. Mocht je heel blij worden van het verzorgen van Ozosnel (het paard), dan liggen er kansen als paardenpiet. En zo zijn er ook profielen voor inpakkers, uitdelers, bakkers, klimmers, rommelaars, enzovoort, enzovoort. De functiemix heeft hier zeker zijn vruchten afgeworpen. Bij Sinterklaas thuis is het heel normaal om van elkaars kracht uit te gaan, om gebruik te maken van elkaars talenten. Zo zorgt de Sint dat hij ieder jaar met een betrokken, goedgemutste club ons land bezoekt.

Hoe komt het toch dat dit in het onderwijs minder vlekkeloos verloopt? Elkaars talenten benutten is blijkbaar (nog) lastig. Of heeft het te maken met hulp vragen? Met durven toe te geven dat iets nog niet lukt.

In een van de laatste Sintjournaals zei hij het mooi: "Weet je hoe je het noemt als je iets nog niet helemaal durft, omdat je het nog niet eerder deed?" Paardenpiet keek hem verwachtingsvol aan... "Koudwatervrees".

Mooie dagen en een warm 2020!

Kees Kloost

IKC Triade

Duurzaam gebouw, duurzaam onderwijs

In de categorie duurzame schoolgebouwen is IKC Triade Aalsmeer ons paradepaardje. Inmiddels officieel geopend en in gebruik genomen door de school en kinderopvangorganisatie. We vragen verschillende betrokkenen naar hun visie op duurzaamheid.

Tom Houtkamp over het gebouw van IKC Triade

“Van binnen lijkt het veel groter dan het werkelijk is”

“De gebouwen van De Hoeksteen en De Wegwijzer in Aalsmeer waren oud en hadden het label ‘slecht’ in de categorie onderhoudsstaat. Jaren geleden is al een aanvraag gedaan bij de gemeente voor nieuwbouw”, legt stafmedewerker Huisvesting Tom Houtkamp uit. “Toen de fusie tussen beide scholen tot stand kwam en kinderopvangorganisatie Solidoe ging meewerken, werden de plannen concreet. De gemeente had wel een eis: probeer een energie-neutraal gebouw neer te zetten.”

“Een van de opties bleek een energy hub. Het gebouw zou dan verwarmd worden met restwarmte van het nabijgelegen NLDC datacentrum. Nou, dat is een uitdaging”, bekent Tom. “Voor ons als schoolbestuur onbekend terrein. Voorlichting en voorbeeldprojecten bekijken is dan essentieel. Er is ook een stuurgroep gevormd met andere partijen die interesse hadden in een energy hub, zoals het sportcentrum en Fertiplant.

Natuurlijk staan wij ervoor open het maatschappelijk en milieubelang te steunen. Maar je kunt als scholenstichting geen enorme extra kosten maken. Volgens de berekeningen gaat dat lukken. De komende twee jaar bekijken we hoe het loopt en of het gaat zoals verwacht. Ik heb er een goed gevoel over.”

Prettig binnenklimaat

Ook voor Tom zelf was het project een interne opleiding. “Ik ben een voorstander van duurzame schoolgebouwen, maar wist er nog onvoldoende van. Ik heb veel geleerd over de technische aspecten. Het hele proces

loopt wel over heel veel schijven en ook de samenwerking met Solidoe kinderopvang vergt veel afstemming. Dat maakt het soms traag en ingewikkeld. Maar daartegenover staan heel veel voordelen. Naast minder CO₂-uitstoot is het prettige klimaat in de school denk ik het belangrijkste. De temperatuur is altijd tussen de 20 en 22 graden met een juiste luchtvochtigheid. Dat bevordert de gezondheid van kinderen en leerkrachten en moet uiteindelijk tot minder uitval van leerkrachten leiden.”

Anders omgaan met materiaal

Wat Tom bijzonder vindt aan het nieuwe gebouw van IKC Triade is de buitenruimte als onderdeel van de openbare ruimte. “Het ziet er mooi uit en de gemeente zorgt voor het onderhoud. Dat is voor ons ook gunstig. We zien andere nabijgelegen scholen er met argusogen naar kijken.

En van binnen lijkt het gebouw veel groter dan het is. Dat komt door de bijzondere daklichtstraat in de centrale hal. Daarentegen heb ik leerkrachten wel horen mopperen over te weinig bergruimte, maar het was bergruimte of grotere klassen. Aan de andere kant zet dat er wel toe aan bewuster om te gaan met materiaal-aanschaf. Misschien kun je iets delen of ruilen met andere scholen of is huren een optie. Die denkwijze past goed in de huidige tijd.”

Meer weten over de energy hub Aalsmeer?

Kijk op www.energyhubaalsmeer.nl of bekijk de video via het YouTube-account Scholen van Stichting Jong Leren. Kinderen leggen in een kort filmpje helder uit hoe het werkt.

Directeur Laura van Rossen over duurzaam onderwijs

“Wij hebben een voorbeeldfunctie”

“Kinderen hebben niet zo’n positief beeld over de aarde en de toekomst. Ik lees dat terug in diverse onderzoeken. Ga met ze in gesprek en je merkt dat het onderwerp leeft. Ze zijn zich bijvoorbeeld zeer bewust van het overmatig gebruik van plastic. Laten wij dat daarom beperken. Als onderwijzers hebben we een voorbeeldfunctie en moeten we zorgen dat duurzaamheid onderwerp van gesprek blijft. Onder kinderen én volwassenen. Naast de natuur ‘ervaren’ vind ik het van essentieel belang dat kinderen leren hoe zij een bijdrage kunnen leveren aan een duurzame toekomst. Duurzaamheid is niet voor niets een van onze kerndoelen. We kunnen kinderen kennis aanreiken en leren hoe ze duurzaam handelen. Hopelijk verbeteren we dan het beeld dat zij van de toekomst hebben en kunnen zij zich een gewenste/alternatieve toekomst voorstellen. Dat doen we bij IKC Triade onder meer met ons energieneutrale gebouw, door afval te scheiden en mee te doen aan de nationale boomplantdag. En in ons thematisch onderwijs zit duurzaamheid verweven.”

Wat maakt IKC Triade uniek volgens architect Huub Frencken?

“Vroeger was het lastig de school op een koude winterdag te verwarmen. Tegenwoordig is het een uitdaging de school koel te houden. Want nieuwe schoolgebouwen zijn zo goed geïsoleerd dat de warmte die aan het eind van de dag in de school hangt, er de volgende dag nog steeds in zit. Kinderen, leerkrachten en computers produceren meer warmte dan ze gebruiken. Die warmte kun je benutten. De algemene trend is warmte opslaan in de bodem en het eruit halen als het nodig is. Door die goede isolatie kunnen veel scholen nu dus van het gas af.

IKC Triade is een ander verhaal. Natuurlijk heeft het een hoge isolatiewaarde, triple glas en zijn duurzame materialen gebruikt. Wat het gebouw uniek maakt is dat het warmte krijgt

vanuit een nabijgelegen datacentrum. In IKC Triade functioneert bovendien een decentraal ventilatiesysteem op het moment dat er mensen aanwezig zijn, CO₂-gestuurd dus. Zo komt er altijd voldoende frisse lucht in het systeem en ventileer je alleen op de momenten dat het nodig is. Daarmee bespaar je veel energie. Daarnaast is het ontwerp interessant. De pleinen in het midden van het gebouw worden zowel door het kinderdagverblijf als door de school gebruikt. De hele inrichting is hierop afgestemd. De samenwerking tussen school en opvang gaat heel ver. Er is één entree en een gezamenlijk schoolplein. Daarnaast zijn er mooie ruimtes voor naschoolse activiteiten. Echt een uniek gebouw.”

Leerkracht Rosalien Streng over het thema Groen moet je doen

“Ik ben benieuwd hoe anders kinderen naar groen kijken”

“Elk jaar hebben we drie schoolbrede thema’s”, begint Rosalien. Ze is een van de leerkrachten uit het atelierteam van IKC Triade dat het thema uitdenkt. “Het eerste thema, Ruimte, zijn we gestart met een raketlancering op het plein. De afsluiting was een escapespel voor de ouders. In januari staat het thema ‘Groen moet je doen’ op de planning. Ook dan willen we natuurlijk weer ludiek starten.”

Voor het thematische onderwijs gebruikt de school de methode Faqta. Rosalien vertelt dat groep 3 en 4 aan de slag gaat met zwerfafval. “We gaan bijhouden wat we zoal weggoeien, gaan op zoek naar duurzame alternatieven voor producten en maken een echte composthoop. Op creatief gebied denken we aan het naaien van een katoenen broodzak. Groep 5 en 6 houdt zich meer bezig met de eigen voetafdruk in het milieu. Wat eet je en wat zijn de gevolgen daarvan? Ook zij houden een dagboek bij, maar dan over energiegebruik. Voor de groepen 7 en 8 is verdieping belangrijk. Ontbossing en de kringloop van de natuur staat op de agenda. En ze zullen een eetdagboek bijhouden. Ze leren een infographics maken en gaan aan de slag met oplossingen voor milieuproblemen. Ambitieuw, maar we hebben we het wel over de kinderen van de toekomst, daar mag je iets van verwachten.”

Groene dag

“Tijdens een thema hebben we acht weken lang keuzeateliers op de donderdagmiddag. Ouders, leerkrachten maar ook externen zullen daaraan invulling geven. We vinden het belangrijk dat ouders ook onderdeel zijn van de opening en het slot van een thema. Daarnaast luisteren we naar de kinderen: wat willen ze weten en leren? Met de groep die het thema uitwerkt, hebben we het gehad over een groene dag (allemaal in het groen) en een bezoek aan bijvoorbeeld de Meerlanden. Warmetruiendag werd ook genoemd, maar ik denk dat het in ons mooie nieuwe schoolgebouw niet nodig is. De temperatuur wordt hier tenslotte goed geregeld.”

Anders kijken

Over de ludieke start is het team nog aan het denken, maar Rosalien voorziet dat de school het thema afsluit met een weggeef/ruilbeurs. Volgens haar is bewustzijn vergroten namelijk het hogere doel van dit thema. “Of ik zelf ook groen ben? Best wel, denk ik. Ik ga op de fiets naar school en neem mijn broodbakje mee. Ik scheid afval, ook op school. En daarnaast hoop ik dat de leerlingen me op nog meer groene ideeën gaan brengen. Ik ben benieuwd hoe zij erin staan en of ze echt op een andere manier naar groen kijken.”

Dit verwachten de leerlingen van het thema

Leerlingen groep 4 en 5:

“We denken hierbij aan dieren en planten. We weten al dat we voorzichtig met bomen en planten om moeten gaan. We hopen meer te leren over het verzorgen van dieren.”

Leerlingen groep 8:

“Het is belangrijk om te weten wat goed voor het milieu is. Wij hopen meer te leren over wat wij zelf kunnen doen voor het milieu. Het leukst vinden wij de beeldende vorming opdrachten bij de thema’s.”

Snapshots

- 1 Bommelstein** - Een leuk klusje. Container waar ga je heen met die kleuter? **2 Het Mozaïek** - Goed zorgen voor onze globe, we hebben er maar één! Opening milieustraat op Het Mozaïek **3 De Ark (NV)** - Afval in de wijk opruimen. **4 Aloysiusschool** - Hoe duurzaam is ons onderwijs straks nog? **5 Franciscusschool (H)** - "Lets do it KIDS!". Verschillende workshops rondom het thema 'zwerfafval'. **6 Immanuel** - Actie voeren voor Schoon Rijsenhout. Groep 5/6 stak de handen uit de mouwen. **7 De Brug** - Gisteren werd er weer geoogst... en dan moet je natuurlijk ook even proeven! **8 De Polderrakkers** - De officiële start van ons thema afvalscheiding. **9 De Tweemaster** - Ook de Tweemaster neemt zijn verantwoordelijkheid en zamelt haar afval nu gescheiden in. **10 De Ark (H)** - Onze school is elektroneutraal door de plaatsing van 106 PV-panelen! **11 Theresiaschool** - Ook voor ons een meer duurzame school.

Duurzaam omgaan met je **eigen energie**

Tegenwoordig móet er veel in het onderwijs. Daarnaast moeten we ook veel van onszelf, in onze rol als medewerker, collega, ouder, familielid, vriend, et cetera. Hierdoor raakt de bevoegenheid weleens zoek en kost werken meer energie dan het oplevert. Komt de balans niet vanzelf terug, dan biedt Jong Leren samen met BeBalanced een kort trainings-traject ‘Onderwijsfit’, waarin je kunt onderzoeken hoe je die balans weer terug krijgt en hoe je hem duurzaam kunt vasthouden.

Saskia van der Heijden en Petra van Schagen zijn de coaches en trainers van BeBalanced Praktijk voor Welzijn. Zij begeleiden mensen in het onderwijs en de zorgsector in hun persoonlijke ontwikkeling. Professionals in deze vakgebieden geven vaak te veel aan anderen en te weinig aan zichzelf.

Saskia

Fort Penningsveer

Petra

Hoe ziet een traject Loopbaanfit eruit?

“We ontvangen de deelnemers na schooltijd tussen 16.00 en 19.00 uur op Fort Penningsveer in Haarlemmerliede. Een prachtige plek in de natuur vlakbij Haarlem. De groepen bestaan uit maximaal 8 personen, om iedereen voldoende aandacht te geven en een veilige setting te creëren. Dat gebeurt vier keer met steeds twee weken ertussen.”

Waar zoomen jullie op in?

“We kijken naar wat energie geeft en wat energie kost in je werk en ook privé. We gaan op zoek naar jouw belangrijke waarden en of je deze waarden ook terugziet in je werk en leven. En, heel belangrijk, waar kun je zelf invloed op uitoefenen? We maken een ‘klaagmuur’, die altijd voor veel hilariteit zorgt bij de deelnemers. Vervolgens kijken we wat je zelf kunt doen om van een klacht een kracht te maken, zodat je er geen of minder last van hebt. Ook zoomen we in op jouw kwaliteiten en wat je eventueel nog wilt ontwikkelen. En we hebben een oefening waar jij als deelnemer van gaat stralen!”

Heb je als deelnemer een specifieke vraag nodig?

“Nee, belangrijk is dat je nieuwsgierig bent naar jezelf en dat je wilt groeien als professional en als mens. Voor deelnemers met burn-out-gerelateerde klachten is deze training echter minder geschikt. Deze kandidaten begeleiden we bij voorkeur individueel.”

Hoe wordt de training ontvangen?

“Wij zien dat deelnemers zichzelf beter leren kennen en beter leren omgaan met situaties. Ze worden zich bewust van patronen en (belemmerende) gedachten en leren de eigen regie te nemen. Hierdoor voelen ze zich positiever en krachtiger. Er wordt samen veel gelachen (en soms gehuild). We merken dat deelnemers het leuk en zinvol vinden om met elkaar te sparren en van elkaar te leren.”

Enkele reacties:

“Ik heb geleerd meer voor mezelf op te komen en te zorgen.”

“Leuke training om zaken helder te krijgen. Ik ga waar mogelijk meer regie nemen.”

“Geleerd goed te kijken waar ik wel of geen invloed op heb.”

Heb je interesse in een training van BeBalanced? Mail dan naar personeel@jl.nu.

Wat vind jij?

Hoe ga jij om met afvalscheiding

**Lotte Kemper,
IB'er, Theresiaschool**

"We scheiden op school in elke klas afval in vier verschillende bakken. Ik hoor van onze ondersteuner en onderwijs-assistent terug dat we steeds

minder restafval produceren, een goed teken. Ik denk dat afval scheiden voor kinderen geen moeite is. Die weten niet beter en doen het gewoon. Zelf moet ik er nog geregeld bij nadenken. En voordat ik privacygevoelig papier in de bak gooi, verscheur ik het. Sinds ik in mijn eengezinswoning woon, heb ik ook vier bakken voor het huis staan. Ik heb een appje op mijn telefoon, zodat ik weet welke bak er aan de weg moet. Het maakt je zeer bewust van de hoeveelheid afval die je produceert. Ik kies nu in de supermarkt vaak al voor een komkommer zonder plastic. En ik gebruik herbruikbare groentezakjes om bijvoorbeeld sperziebonen in mee te nemen."

**Lisa de Koning,
leerkracht De Tweemaster**

"Ik vind het een heel goed idee om afval beter te scheiden, thuis doe ik dat ook. Over de praktische invulling op school ben ik echter niet zo enthousiast. De bakken die we in de school gebruiken zijn niet

geschikt als prullenbak, want er passen geen zakken in. De GFT-bak stinkt daarom snel. Heel vies vind ik dat. En nu is het nog winter... Thuis gebruik ik biologisch afbreekbare zakken, maar als ik die voor school zou aanschaffen, mag ik ze niet declareren. Het komt erop neer dat we het hiermee moeten doen. Mocht een collega of de stichting een goede oplossing of prettig alternatief weten voor dit probleem, dan hoor ik het graag!"

(werk én privé)?

Maureen Padt, leerkracht De Kameleon

"Sinds dit jaar hebben we vier bakken in de klas en op het plein. Dat was met name in het begin wel even wennen. We zijn nog aan het kijken wat nu

het juiste formaat afvalbak moet zijn. De GFT-bak is groot genoeg en die legen we vaker dan de restafvalbak.

Ook twijfelen we soms over in welke bak een product moet. Aluminium bijvoorbeeld. Dan zoek ik het op.

Thuis scheiden we het afval, maar geen plastic. Ik zie bij mijn ouders wel hoeveel ruimte dat scheelt in de restafvalbak, maar ik vind het een brug te ver om het afval in een ander dorp in te leveren. Ik hoop dat onze gemeente daar iets aan gaat doen in de toekomst. Met een bak voor de deur is het toch makkelijker."

Tom Houtkamp, staf- medewerker Huisvesting

"Thuis zie ik ons restafval aanzienlijk teruglopen. Maar ik merk wel dat er nog veel plastic afval is. Daarom letten we erg op wat we kopen en hoe we kopen. Zo doet mijn vrouw veel boodschappen op de markt. Daar gaan producten zonder verpakking direct de boodschappen-tas in. Volgens mij is de vraag ook niet 'wat doe je met afval?', maar 'hoe voorkom je afval?'.

Op het bestuurskantoor scheiden we sinds begin dit jaar ons afval wat zorgvuldiger. Ook hier is het restafval verder teruggelopen. We werken hier nu met meer mensen dan 5 jaar geleden, maar produceren minder restafval.

Nu moeten we alleen nog wat doen aan de milieubelasting van de presentjes die iedereen hier krijgt op de dag van de leraar en met kerst. Ze komen vaak vanaf de andere kant van de wereld en we weten ook niet onder welke omstandigheden het is geproduceerd. We hebben toch een voorbeeldfunctie naar leerlingen toe."

Christien Bergman, leer- kracht Antoniuschool (R)

"Op school hebben we een bak voor plastic, papier en restafval. Zowel in de klas als op

het schoolplein. Buiten is er ook een groen-bak, want we hebben volkstuintjes. Je merkt dat sommige kinderen heel milieubewust zijn en andere kinderen er wat meer moeite mee hebben. Er zitten wel eens rare dingen in een afvalbak, maar dat is dan meestal van mensen die langs de school lopen.

Thuis houd ik plastic en groenafval apart en ik breng papier en chemisch afval weg.

Ik woon in een flat, dus ik hoef geen afval te scheiden, maar ik breng wel alles braaf naar beneden. Ik ga ook regelmatig wandelen en neem dan zo'n papierprikker mee. Rotzooi gaat in de fietstas en wordt thuis weggegooid."

Duurzaam opleiden binnen de stichting

Niet alleen voormalig leerkrachten worden schoolleider.

Kim Weidemann had een eigen onderneming en maakte in 2018-2019 een carrièreswitch. Ze is nu directeur van De Reiger.

“Maar hoewel ik de benodigde papieren heb, had ik bijvoorbeeld nog nooit van een taakbeleid gehoord. Dan is het fijn als je een coach krijgt toegewezen. Dorien Hulsebosch in mijn geval.”

“Ik runde een re-integratiebedrijf en jobcoachorganisatie voor jongeren met een beperking”, begint Kim. “Met coaching was ik dus al bekend. En daar sta ik absoluut voor open, want ik wil graag leren. Dorien heb ik leren kennen als een heel veelzijdig persoon en een zeer ervaren schoolleider. Ze heeft bovendien een brede kijk op onderwijs, omdat ze ook kindervertherapeut is. En ze is lekker direct, daar houd ik wel van. Ik noem haar mijn ‘critical friend’.”

Frisse blik

De beide directeuren zien elkaar elke drie weken.

“Maar tussendoor kan ik haar natuurlijk gewoon bel-

len. En doordat ze meer collega’s coacht, kan ze me snel in contact brengen met iemand die tegen hetzelfde ‘probleem’ aanloopt”, vertelt Kim. “Dorien heeft me vooral geleerd focus te houden en de cultuur van een school te begrijpen. Maar ze benadrukte ook dat ik mijn frisse blik mag behouden. Doordat ik niet uit het onderwijs kom, kijk ik namelijk anders tegen dingen aan en dat kan de school ten goede komen.” Zo zette Kim zich voorheen ook in voor sociaal maatschappelijke projecten met sport als middel. Van dat talent maakt ze nu dankbaar gebruik om partners aan de school te binden.

Kennis verfijnen

Het eerste schooljaar stond voor Kim vooral in het teken van alles een eerste keer meemaken. “Daarbij heeft Dorien me geleerd hoe het werkt in het onderwijs en me geholpen in mijn rol als schoolleider te komen.” Die rol voelt voor de enthousiaste directeur inmiddels heel goed. “Dit schooljaar wil ik mijn kennis verfijnen en een goede observator worden in de klas. Daar helpt Dorien me bij. Ik gun iedere schoolleider een coach om tijdens je leiderschapsontwikkeling te helpen een weg te vinden.”

Sandra van Woerkens, leerkracht De

“Abeltje heb ik nieuw moeten

Lezen, daar begon ik inderdaad mee op jonge leeftijd. Wegdromen, een geheel andere wereld ontdekken in al die letters die woorden en zinnen vormen. Op mijn basisschool in Bloemendaal kon mijn juf van de toen 2e klas zo heerlijk voorlezen. Van haar mochten we heerlijk met ons hoofd op onze armen luisteren naar de verhalen. Zo ontdekte ik het wegdromen.

Een hobby, een passie, sporten, een vrijwilligersfunctie, dit doen jouw collega's na schooltijd:

Jeannette Kemp, (directeur Theresiaschool) heeft iets met Kerst. Het feest van de geboorte van Jezus, het feest van het licht. "Als kind al vond ik de lichtjes in de boom magisch en die verwonderde, blijde blikken zie ik ook bij de kinderen hier op school."

"Tegenwoordig hoor ik steeds meer geluiden over de 'verspilling' van Kerst: te veel eten, overmatig veel lichtjes binnen én buiten (en

dus verspilling van energie) en lijkt de bedoeling van Kerst en de kerstgedachte soms meer naar de achtergrond geschoven. Toen mij gevraagd werd iets te schrijven over mijn bijzondere hobby – of afwijking, zoals mijn familie en

vrienden het noemen – en daarbij ook een relatie te leggen met duurzaamheid, had ik toch een probleem", bekent Jeannette.

Guilty pleasure

"Zo rond half november begint het bij mij te kriebelen en maak ik de eerste ontwerpen voor het jaarlijkse kerstdorp. Niet een paar huisjes op een wit kleed, maar heuse bergen en dalen, een skilift en inmiddels zo'n 20 huisjes. Dit alles in onze, ongeveer 1 meter diepe en 2 meter brede 'erker', waardoor ook de hele buurt kan meegenieten. Ik heb nog een collega-directeur met dezelfde 'guilty pleasure', dus we kunnen foto's, tips en ervaringen uitwisselen."

"Na Kerst heb ik een probleem: wat doe ik met die berg afval?"

Duurzame bergen en dalen

De bergen maakt Jeannette van platen piepschuim en ieder jaar moet het natuurlijk net een beetje anders. "Dus na Kerst heb ik een probleem: wat doe ik met zo'n grote berg afval? Niet erg duurzaam.

Aan de andere kant, voor mijn persoonlijke 'duurzame inzetbaarheid' (en waarschijnlijk ook voor de duurzame inzetbaarheid van de langlopende volwassenen én kinderen) wel weer goed: ik krijg er veel energie van. Maar als iemand tips heeft voor het duurzame maken van bergen en dalen in de toekomst, zijn ze van harte welkom!"

Molenwerf

kopen, totaal stuk gelezen."

Ook thuis werd er veel gelezen. Omdat ons gezin groot was, las mijn moeder niet voor, maar lasen we elkaar voor. Toen ik ouder werd, werd er over boeken gepraat en deelden we elkaars boeken. Helaas is een van mijn 'boekenzussen' kort voor de zomervakantie overleden, maar zij is daar

in al onze gedeelde boeken. De boeken uit mijn jeugd die ik koester zijn Wiplala en Abeltje. Abeltje heb ik nieuw moeten kopen, totaal stuk gelezen. Kinderen die ik les heb gegeven las ik daar veelvuldig uit voor. Meesterlijke avonturen die uit de pen van Annie MG Schmidt

vloeiden. Ze prikkelden mijn eigen fantasie. Zo kon ik de figuren uit de boeken een eigen stem geven bij het voorlezen. Lezen is een manier om je af te sluiten en je krijgt er energie van. De vakanties zijn favoriet om boeken in een keer uit te lezen. Ik kan niet wachten op de kerstvakantie.

Van een groene speeltuin naar een groentespeeltuin

Het buitenterrein van De Graankorrel is groot en ruim. Er is voldoende plek voor kinderen om te spelen en er is vooral veel groen. Al jaren waren er plannen iets met dit groen te doen. Zeker in een plaats als Kudelstaart waar veel ouders van de kinderen tuinders zijn, of medewerkers bij de grote bloemenhandelaren of de veiling.

Een van de leerkrachten van groep 5 zocht in 2016 contact met de gemeente. Hoe kunnen we de kinderen enthousiast maken voor een groene omgeving en hen ermee aan de slag laten gaan? De gemeente stond positief tegenover een gezamenlijk plan. Men wilde daar zelfs een subsidie aan verbinden: Als

de school ervoor zorgt dat de omgeving schoon is, geeft de gemeente jaarlijks 500 euro voor 'groene' activiteiten. En dat schoonmaken van de buurt is wel nodig, want jongeren laten veel vuil slingeren. Elke maand haalt een groep kinderen, wisselend per jaargroepen van groep 5 tot en met 8, alle vuil uit de struiken en van de straat.

Steeds professioneler

Kinderen van groep 5 mogen in de groentetuin werken. Als zij in groep 6 zitten wordt er geoogst. Daarna maken zij de tuin winterklaar voor de volgende groep 5. Van de eerste 500 euro werden fruitbomen gekocht en startte groep 5 destijds een kleine moestuin. De kinderen verkochten zelfgekweekte tomatenplantjes om geld bij elkaar te sparen voor zaad en groenteplantjes. Ieder jaar werd de tuin professioneler. Soms wat minder als een leerkracht niet zoveel affiniteit met groentezaken had. Van de jaarlijkse subsidie is door de jaren heen een schuur gebouwd, er zijn kasjes gekocht, er is een grote kruiwagen aangeschaft en tuingereedschap. De enthousiaste begeleiding is net als vorig jaar in handen van Lilianne de Graaff. Ook kunnen we op veel hulp van ouders rekenen. In de zomervakantie is een uitgekozen leerling verantwoordelijk voor het sproeien en oogsten.

Groen talent

We zijn trots op de tuin. Kinderen komen van dichtbij in aanraking met de natuur. Het werken met je handen, in de grond, vies worden, oogsten, ze genieten ervan. En elk jaar staat er wel een kleine tuinman of -vrouw op, die blijkt veel talent te hebben. De kinderen verheugen zich alweer op het nieuwe seizoen.

Pak jij de volgende 'open space'?

De laatste pagina van JL.nu staat open voor jou! Weet jij alles van omgaan met tieners, heb jij je verdiept in ICT in de klas, of wil jij je kennis delen over een ander onderwijsgerelateerd onderwerp?

Mail dan een korte motivatie naar redactie@JL.nu waarom jij de volgende open space zou moeten vullen.